
ІСАКОВА Є.П.,
кандидат філологічних наук,
доцент, кафедра мовної
підготовки, Донбаська державна
машинобудівна академія,
м. Краматорськ, Україна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В КНР

У статті запропоновано загальний огляд сучасної китайської системи викладання англійської мови та підготовки вчителів іноземних мов у світлі реформування освітньої системи, розпочатої китайським урядом в 2001р. Проведено аналіз основних тенденцій і напрямків реформування і модернізації процесу навчання іноземним мовам на всіх етапах освіти в КНР, включаючи як обов'язкові для вивчення іноземної мови (початкова та молодша середня школи, вища освіта), так і необов'язкові (дошкільні заклади і професійні школи). Основної уваги в дослідженні набули цілі та завдання навчального процесу, програмне та методичне забезпечення, погодинне навантаження, види оцінювання мовної компетенції учнів. Визначено основні тенденції модернізації процесу викладання англійської мови в Китаї, а саме, переорієнтація навчального процесу з отримання знань про мовну систему на комунікативно-діяльнісний процес, метою якого є формування високої комунікативної компетенції учні; поширення англійської мови в дошкільних закладах; збільшення кількості навчальних годин у школі та ВНЗ; перегляд навчально-методичної літератури з метою адаптації світових підручників англійської мови до реалій китайського освітнього середовища. З урахуванням розбіжностей підготовчого процесу в Гонг-Конзі та на материковому Китаї проаналізовано сучасні тенденції підготовки китайських вчителів англійської мови та організація роботи з підвищення кваліфікації практикуючих педагогів. Окреслено головні проблемні питання реформування системи навчання англійської мови в Китаї, що гальмують ефективно втілення реформ.

Ключові слова: освітня система, КНР, модернізація, комунікативно – діяльнісний підхід, педагогічна практика, навчальне навантаження, курси підвищення кваліфікації, навчальні програми та плани.

В статті представлений об'єктивний аналіз сучасної китайської системи преподавання англійського мови та підготовки учителів іноземних мов в межах реформування освітньої системи, початий китайським урядом в 2001г.

Проведено аналіз тенденцій та напрямків реформування та модернізації процесу преподавання англійського мови на всіх етапах освітньої системи КНР, включаючи як обов'язкові для вивчення іноземної мови (початкова та молодша середня школа, вище освіта), так і необов'язкові (дошкільні заклади, професійні школи). Основна увага в дослідженні направлена на вивчення цілей та завдань навчального процесу, програмного та методичного забезпечення, щоденної навантаження, видів оцінювання мовної компетенції учнів. Визначено основні тенденції модернізації процесу преподавання англійського мови в Китаї – це переорієнтація навчального процесу з отримання знань про мовну систему на комунікативно – діяльнісний процес, метою якого є формування високої комунікативної компетенції учасників; поширення вивчення англійського мови в дошкільних закладах; збільшення навчального навантаження в школах та ВУЗах; перегляд навчальної та методичної літератури з метою адаптації світових підручників англійського мови до реальності освітнього простору в Китаї. З урахуванням відмінностей підготовчого процесу в Гонконзі та на материковому Китаї проведено аналіз сучасних тенденцій підготовки китайських учителів англійського мови та організації роботи по підвищенню кваліфікації практикуючих педагогів. Визначено основні проблемні питання реформування системи навчання англійському мові в Китаї, які уповільнюють ефективну реалізацію реформ.

Ключевые слова: образовательная система, КНР, модернизация, коммуникативно – деятельностный подход, педагогическая практика, учебная нагрузка, курсы повышения квалификации, учебные программы и планы.

The article represents a general analysis of the modern Chinese system of teaching English and training foreign language teachers as part of the reform of the educational system initiated by the Chinese government in 2001. It is proposed an analysis of trends and directions in reforming and modernizing the process of teaching English at all stages of the educational system in China, including compulsory for the studying a foreign language (elementary and junior high school, higher education) and non-compulsory ones (pre-school institutions,

vocational schools). The main attention in the research is paid to the study of goals and objectives of the educational process, programs and methodological support, hour teaching load, means of assessment of students' language competence. The basic tendencies of modernization of the process of teaching English in China are determined. They are the reorientation of the educational process from acquiring knowledge of the language system to the communicative process, the purpose of which is to form high communicative competence of students; dissemination of English language teaching in preschool institutions; increase in hour teaching load in schools and universities; revision of educational and methodological literature for the purpose of adapting the world textbooks of the English language to the realities of the educational space in China.

The analysis of the current trends in training Chinese teachers of the English language and organization of advanced training courses for practicing teachers is conducted taking into account differences of preparatory processes in Hong Kong and in mainland China. The main problems in reforming the system of teaching English in China, which hamper the effective implementation of reforms, are identified.

Key words: *educational system, CPR, modernization, communicative approach, teaching practice, teaching load, advanced training courses, curricula and plans.*

Значний соціально-економічний розвиток Китайської народної республіки, спричинений політикою "відкритості до світу" та впровадженням ефективних економічних реформ, згідно статистики Світового банку (2016) зробив Китай другою країною в світі за рівнем економічного розвитку. Оновлення міжнародних стосунків, живлення торгівлі з іншими країнами, розвиток туристичного сектору, інтернаціоналізація різних сфер життєдіяльності одночасно викликали значне підвищення інтересу до вивчення іноземних мов, здебільшого англійської. Саме англійська мова стає необхідним інструментом міжнародної комунікації та національного розвитку. Високий рівень володіння англійською мовою

є гарантією успішного та стабільного соціально-економічного статусу для китайців. В КНР на сучасному етапі спостерігається тенденція наймати на роботу в провідні розвинуті компанії персонал з певним рівнем володіння англійською мовою, що спонукає значну кількість китайського населення до активного її вивчення. М-р Ле Юченг (Mr Le Yucheng), високопосадовець в Міністерстві іноземних справ Китаю, в одному із своїх інтерв'ю зіставив кількість людей, вивчаючих англійську мову (а це на сьогодні приблизно 400 млн китайців), з кількістю людей, чиї життєві стандарти значно покращились за останнє десятиріччя. Він також зазначив, що без допомоги з Заходу Китай не спромігся б вивести з бідності таку кількість людей [2].

З метою відповідати рівню освіти в розвинених країнах світу в 1970-х роках уряд Китаю, одночасно з економічними реформами, запровадив широку освітню реформу [10, с. 45]. Університети, коледжі почали збільшувати кількість студентів та розширювати напрямки навчання. Наприклад, якщо на початку реформи (1979р.) в Китаї було 633 вищих навчальних закладів, які нараховували 1 020 000 студентів, то за сім років (1986р.) кількість ВНЗ склала 1016, а загальний обсяг студентів - 1 880 000. Згідно дослідження видання *The Economist* за період 1998-2010р. кількість студентів збільшилась з 1 мільйона до 7 мільйонів. [13]. На сучасному етапі (2016 р.) в КНР функціонують 2596 університетів [15].

Одночасно з цим збільшилась і загальна кількість педагогічних працівників. Так, за десятиріччя (1999-2009р.р.) було найнято 900 000 нових співпрацівників факультетів на повну ставку в китайських університетах, а уряд Китаю поставив за мету, щоб в найближчому майбутньому 40% молоді навчалися в університетах – це кілька сотень мільйонів людей! [13].

Значна увага в реформуванні сучасної системи освіти в Китаї приділяється забезпеченню високого рівня викладання іноземних мов. З 1980-х років англійська мова стала основною іноземною мовою в середньо-освітніх та вищих навчальних закладах Китаю. Слід зазначити, що рівень розповсюдженості англійської мови є нерівномірним з географічної точки зору в Китаї. Значні показники демонструють південні та південно-східні прибережні міста, які є торгівельними та економічними центрами. Вглиб континенту популярність англійської мови знижується [13]. Незважаючи на це, уряд Китаю на державному рівні активно підтримує процес модерні-

зації та поширення англійської мови в країні: пропонуються національні програми вивчення іноземних мов в середніх та вищих навчальних закладах КНР, розробляються національні екзамени з англійської мови (*Standardized English Exams*), залучаються викладачі – носії англійської мови, налагоджуються зв'язки між китайськими викладачами англійської мови та їх іноземними колегами, наприклад, з TESOL International Association [8, с.212]. За статистичними даними *China Daily Article* у 2010 році кількість вивчаючих англійську мову склала приблизно 400 млн китайців, це майже третина всього населення країни [2]. За останнє десятиріччя кількість вивчаючих англійську мову вже перевищила 500 млн [13].

Успіхи і досягнення Китаю на світовій арені наприкінці ХХ століття, а саме, приєднання до Світової торгівельної організації, отримання права на проведення Олімпіади 2008, викликали новий віток інтересу до вивчення англійської мови як необхідного засобу міжнародної комунікації. 2001 рік став для освітньої системи КНР значущим і переломним, адже відзначається початком впровадження широкомасштабної освітньої реформи в країні. Нова реформа була спрямована на зміну існуючої освітньої системи, змістовного оновлення навчання, залучення прогресивних світових ідей і підходів, модернізацію педагогічного процесу з метою забезпечення якісної освіти [5, с. 10]. З цього року вивчення англійської мови в КНР стало обов'язковим з 8-9 років, і англійська мова була введена навчальною дисципліною у початковій школі. Одночасно з цим Міністерство освіти КНР розробило основні вимоги та рекомендації щодо організації процесу викладання англійської мови на

початковому етапі. Серед основних цілей навчання можна виокремити наступні: формування інтересу та позитивного ставлення у дитини до вивчення іноземної мови, розвиток “відчуття мови”, формування правильної вимови та здібностей спілкуватися англійською на повсякденні побутові теми. Всі заняття на початковому етапі навчання повинні мати форму гри та веселого спілкування з вчителем та іншими дітьми [9, с. 100]. За часовим розподілом було рекомендовано проводити від одного до чотирьох занять у тиждень, мінімальна кількість часу - 80 хвилин на тиждень. При цьому діє принцип “коротші, але частіші заняття”. Незважаючи на те, що розроблені настанови Міністерства освіти КНР носять рекомендований характер і не містять у собі вимоги щодо застосування конкретних форм та методів навчання, на сучасному етапі більшість навчальних закладів початкової ланки дотримуються їх, застосовуючи діяльнісний підхід в організації занять з дітьми даної вікової групи. Через різні види діяльності, а саме слухання (listening), говоріння (speaking), спів (singing), гру (playing), виконання певних завдань (doing), вчителі намагаються сформувати навички практичного володіння англійською мовою на елементарному рівні [9, с. 101].

Наразі уряд Китаю докладає значних зусиль щодо стандартизації та уніфікації цілей, форм та методів викладання іноземних мов в початковій школі, а також матеріально - методичного забезпечення навчального процесу. З 2001 року Міністерство освіти проводить активний перегляд підручників англійської мови для початкової ланки освіти з точки зору їх ефективності та адаптованості до вікових та психо - емоційних особливостей даної вікової категорії учнів. Чистий

імпорт навчальних матеріалів з англійських країн не підтримується урядовцями, навпаки, перевага надається сумісним виданням, які передбачають адаптацію іноземних підручників до інтересів, потреб, рівню когнітивного розвитку дітей в китайському контексті [9, с. 102]. Серед найбільш поширених підручників для початкової школи можна виділити “*Look, Listen and Learn*”, “*English 300*”, “*New Concept English*”. Для підвищення рівня викладання іноземної мови залучаються також інформаційно - комп’ютерні технології: розробляються телевізійні навчальні програми для початкової школи, працюють навчальні канали, які транслюють відео уроки для застосування на заняттях, наприклад, “*Primary school English teacher training sessions*”, “*Actual English lessons*”.

Обов’язкове вивчення іноземної мови в Китаї поширюється на початкову та молодшу середню школу (*Junior secondary school*) і охоплює 9 років навчання (6 років в початковій школі і 3 роки в молодшій середній). Далі діти обирають майбутній напрямок свого навчання: старша або вища середня школа (*High secondary school*) або професійне навчання (*Vocational school*). Після закінчення професійної школи діти в подальшому здебільшого працюють в різних сферах промисловості, тому англійська мова не є профільною в цих закладах. Ті ж, хто бажає вступити до коледжу або ВНЗ, навчаються, як правило, в старшій середній школі (*High secondary school*). Англійська мова є однією з основних дисциплін, які вивчаються в старшій середній школі, адже в Китаї діє єдиний національний вступний екзаме́н (*China’s National College Entrance Examination*) або *Gaokao*. Його зміст складається з математики, китайської та англійської мов. За статистикою в 2012 році даний вступний

екзамен здало 9 млн китайських студентів [2].

У зв'язку з підвищенням ролі англійської мови в китайському сьогоденні, значна кількість батьків намагаються починати навчання своїх дітей англійській мові з маленького віку ще в дошкільних закладах або в спеціальних приватних школах. Ця тенденція обумовлена соціальними цінностями та особливістю освітньої політики в КНР. Переважна більшість батьків вважають знання англійської мови містком до соціального росту та можливістю отримати кращу освіту і кар'єрний зріст. Ще в 2000 році відділ освіти в Гонг-Конгу проінспектував 491 дошкільний заклад (50% від загальної кількості дитячих садків) і коло 97% з них пропонували різні форми вивчення англійської мови. За даними 2013 року більш, ніж 7 млн студентів університетів вчили англійську мову ще з дитячого садка [12, с. 1008]. Згідно з проведеним Науково-дослідницьким інститутом "The 21st Century Education Research Institute" в 2013 році дослідженням в Пекіні, яке базувалося на відповідях 45 758 респондентів-батьків, 48% дітей почали вивчати англійську мову у віці 3-6 років, 23% - безпосередньо з 3 років і лише 5,56% стали вивчати англійську після 12 років. Однією з ключових вимог при вступі дітях до престижних початкових шкіл в Китаї є певний рівень володіння англійською мовою.

Одночасно з втіленням ефективних реформ щодо оптимізації та модернізації системи навчання іноземних мов в Китаї гостро постали проблема підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів та питання їх дефіциту. Саме педагог виступає втілювачем новаторських ідей і змінює парадигму навчання з такої, що спрямована переважно лише на отримання знань (*knowledge -*

based approach), на таку, яка базується на діяльнісно орієнтованому підході, тобто спрямовує учнів на активне застосування отриманих знань. На початку проведення реформ в освіті (70-80-ті роки ХХст.), коли англійська мова стала обов'язковою дисципліною в початковій та молодшій середній школах, уряд зіштовхнувся із значною нестачею кваліфікованих вчителів англійської мови. В результаті Міністерство освіти Китаю було вимушено допустити до викладання англійської мови людей з певним рівнем знання мови, але не маючих необхідного освітнього ступеню. Серед найманців в той час були випускники середніх шкіл з глибоким вивченням іноземної мови, а також люди, які пройшли радіо або ТБ програми вивчення мови для початківців. Їх відправляли пройти експрес курси і допускали до викладацької діяльності. Так, наприклад, в 1988 році кваліфікаційний рівень лише 30% вчителів молодшої середньої школи і 26% старшої середньої школи відповідав вимогам професійної кваліфікації (*SEC Department of Planning and Construction, 1991*) [5, с. 14]. Як наслідок такої урядової політики рівень викладання іноземної мови був дуже низьким [5, с. 12]. Ситуація, що склалася в освітніх закладах Китаю того часу, потребувала значного збільшення кількості програм підготовки вчителів англійської мови. Наприклад, у вищих навчальних закладах кількість факультетів з підготовки вчителів англійської мови в середній школі збільшилась із 161 у 1981 році до 226 у 1989 році [6, с. 1065]. В цей час також відбулося значне вливання коштів в вищу освіту з метою її модернізації - китайський уряд виділив додаткові 29 мільярдів юанів на підтримку вищих педагогічних навчальних закладів в 1980 - 1997 роках. Крім того, була отримана значна фінансова

допомога від світових партнерів. Світовий банк направив в Китай 210 млн доларів на модернізацію освітнього процесу в вищих педагогічних закладах, а світова організація UNICEF виділила 20 млн доларів на обладнання 203 закладів з підготовки викладачів в молодшій та середній школах, а також шкіль з заочною формою навчання [6, с. 1060].

Усвідомлення того, що без сильного контингенту професіонально компетентних вчителів завжди буде існувати розрив між політичною риторикою та реальністю в класі [5, с. 18], уряд КНР спрямував свої зусилля на реформування та модернізацію вищої ланки педагогічної освіти, в тому числі закладів з підготовки вчителів англійської мови.

На сучасному етапі китайська влада пропонує різні види і форми підготовки вчителів іноземної мови, як на базі денного навчання, так і заочного. У 2005 році значно зросла кількість спеціалізованих ВНЗ по підготовці фахівців англійської мови до 800. За даними Міністерства освіти Китаю у 2012 році в країні функціонувало 1166 ключових університетів, 903 з них мають програми підготовки магістрів англійської мови, що складає 77,4% всіх китайських ВНЗ.

Система підготовки та кваліфікації вчителів англійської мови має певні розбіжності на материковому Китаї та в Гонг-Конзі. Початок активізації вивчення англійської мови на національному рівні в Китаї прийшов на 80-90-ті роки ХХ століття, в той час, як Гонг-Конг на протязі 100 років був Британською колонією, яка мала значний вплив на всі сфери життя суспільства. Не зважаючи на те, що основна частина населення Гонг-Конгу – це етнічні китайці, Англо-саксонська система підготовки та оцінювання рівня воло-

діння англійською мовою та педагогічної майстерності викладачів англійської мови значно вплинула на освіту та кваліфікацію фахівців в Гонг-Конзі.

Підготовка вчителів англійської мови в початковій школі в Гонг-Конзі відбувається на педагогічних факультетах або факультетах початкової освіти університетів. В Гонг-Конзі діють 5 крупних університетів з підготовки вчителів англійської мови: Китайський університет Гонг-Конгу (*The Chinese University of Hong-Kong*), Освітній університет Гонг-Конгу (*The Education University of Hong-Kong*), Баптистський університет Гонг-Конгу (*Hong-Kong Baptist University*), Відкритий університет Гонг-Конгу (*The Open University of Hong-Kong*) та Університет Гонг-Конгу (*The University of Hong-Kong*). Курс навчання вчителів початкової школи триває 3-4 роки. Основні напрями навчання включають вивчення та практика розмовної англійської мови, основи організації роботи в класі, методики викладання англійської мови, знайомство з провідними сучасними педагогічними теоріями. В навчальному процесі передбачена також обов'язкова практика в діючих початкових школах країни. Загальна тривалість практики в навчальному процесі складає 4 місяці [4, с. 3-6]. Крім того, цілий триместр відводиться на практику в англomовних країнах (Великобританії, Канаді, Австралії, Америці), основною метою якої є занурення студентів безпосередньо в англomовне середовище [7, с. 21].

В Гонг-Конзі існує також інша можливість отримати ступінь вчителя початкової школи для випускників університетів, фахівців як з іноземних мов, так і з інших дисциплін. Дана освітня програма має назву "Післядипломне навчання в галузі освіти" (*"Postgraduate Diploma in Education"*). Функціонують дві форми навчання за

цією програмою: 1 рік стаціонарного навчання з проходженням практики в кілька тижнів за кордоном або дворічний курс з навчанням по вечорам в робочі дні та суботу [7, с. 23].

На материковому Китаї підготовка вчителів англійської мови в початкових класах здійснюється на англійських факультетах педагогічних коледжів або університетів і триває 2-3 роки. Програма тренування співпадає з основними напрямками навчальної програми в Гонг-Конзі. Але, на відміну від обов'язкової педагогічної практики в Гонг-Конзі в самому Китаї такої практики не передбачено в навчальному процесі, що без сумніву, негативно впливає на ефективність підготовки вчителів та їх готовність до практичної діяльності.

Вчителів молодшої середньої школи, в тому числі і англійської мови, в Китаї і в Гонг-Конзі готують на педагогічних факультетах коледжів або університетів (*Normal Universities*) протягом 2-3 років навчання. Програма підготовки включає наступні напрями: англійська мова, методика викладання іноземної мови, основи організації навчальної діяльності в класі, англійська література, лінгвістичні аспекти англійської мови та сучасні педагогічні теорії [4, с. 12]. Наприклад, програма підготовки вчителів англійської мови в Пекінському університеті (*Beijing Normal University*) у 2016 році включала в себе наступні напрями: 1) загальноосвітні – ідеологічні і політичні теорії, інформаційні технології, спорт і здоров'я, військова підготовка – загалом складали 19,4% від усього об'єму навчальних дисциплін; 2) професійно - спрямовані – англійська мова та суміжні дисципліни, педагогічні основи, дисципліни професійного спрямування – складали 62,2%; 3) вивчення освітньої програми – основи

педагогічної освіти, науково-дослідна підготовка та інноваційна діяльність, дипломна робота або випускні тести, що займають 18,4% загального обсягу навчальної програми [7, с. 25].

Наявність диплому вчителя англійської мови на материковому Китаї є обов'язковою вимогою працевлаштування в школу, досвід роботи також є бажаним критерієм. Крім того, в багатьох випадках претенденти повинні здавати певні тести на знання англійської мови та володіння професійними навичками. Одним з розповсюджених тестів в КНР є Національний екзамен з сертифікації вчителів (*the National Teacher Certification Examination*), впроваджений Міністерством освіти Китаю. Він містить у собі 3 письмових завдання на тестування педагогічних знань та навичок та рівня володіння англійською мовою. Усне завдання передбачає необхідність продемонструвати на практиці вміння організації та проведення занять, а також відповіді на запитання екзаменаторів. Здача цього тесту підтверджує кваліфікацію викладача і відкриває більше можливостей в працевлаштуванні. За статистикою в 2011 – 2012 роках було нараховано 280-800 кандидатів на здачу кваліфікаційних екзаменів серед вчителів англійської мови, в той час, як в 2016 році їх вже було 30 000 тільки в Пекіні [14].

В Гонг-Конзі ж, як і в Малайзії, Тайланді та деяких інших азієських країнах, діє обов'язковий тест для вчителів початкової та середньої шкіл – Тест на оцінювання рівня знань мови для вчителів (*the Language Proficiency Assessment for Teachers Examination*) [7, с. 22]. Складається він з 4 видів діяльності: читання (об'єм текстів від 1500 до 2000 слів), письма (написання твору, виправлення та пояснення помилок в письмовому тексті), слухання та говоріння (ін-

дивідуальне мовлення, індивідуальна презентація та участь у дискусії). Рівнів оцінювання також 5: 1 рівень – найнижчий, 5 – найвищий, 3 рівень є достатнім для викладання англійської мови в школі. [7, с. 23].

На рівні університетів вивчення англійської мови також вважається одним з пріоритетних завдань системи освіти в Китаї. Метою підготовки фахівців на факультетах англійської мови університетів є підготовка студентів з високим рівнем володіння іноземною мовою [11, с. 155]. В Китаї діє спеціальна програма підготовки викладачів англійської мови в ВНЗ, яка передбачає 4-6 років навчання на факультетах англійської мови коледжів або університетів. Крім основних дисциплін (удосконалення рівня володіння англійською мовою та навичок педагогічної майстерності), вводяться й такі предмети, як англійська література, лінгвістичні аспекти мови, методологія наукових досліджень, а сам освітній процес передбачає активну дослідницьку діяльність студентів [4, с. 14]. Багато викладачів англійських факультетів коледжів та університетів є представниками англомовних країн [8, с. 206].

В 2001 році Міністерство освіти КНР запропонувало Програму підготовки фахівців з англійської мови в ВНЗ (*The Suggested Curriculum for College English Majors*), в якій були викладені основні положення щодо організації процесу навчання, підручників, оцінювання студентів, навчальних курсів та дисциплін, погодинного розкладу, методики викладання та ін. Але даний документ має консультативний характер і не регламентує діяльність коледжів та університетів КНР. На сучасному етапі, як зазначають дослідники, кожен ВНЗ самостійно організує навчальний процес і несе відповідальність за якість

навчання [8, с. 207].

Для регулювання рівня і якості підготовки фахівців з англійської мови в університетах Китаю діє спеціалізований “Тест для спеціалістів з англійської мови” (*“Test for English Majors”*). Розроблений він був Національною консультативною радою з викладання іноземних мов (*National Foreign Language Teaching Advisory Board*) при Міністерстві освіти Китаю в 1991 році. Офіційно проходження цього тесту не є обов’язковим, але використовується він усюди [8, с. 210]. Тест для студентів вивчаючих англійську мову складається з двох рівнів – ТЕМ 4 і ТЕМ 8. ТЕМ 4 можна скласти, починаючи із 2 курсу. Складається він з 6 частин: написання диктанту, слухання і розуміння усного мовлення, виконання завдань на граматику та вокабулярій, читання та розуміння прочитаного, написання твору на задану тематику, а також виконання вправ на вибір (тестових завдань). Прохідним балом вважається 60 із 100. ТЕМ 8 здають старшокурсники і аспіранти тільки після того, як вони вже здали ТЕМ 4. Додатковими завданнями в ТЕМ 8 є переклад тексту, професійне читання та знання з країнознавства (наприклад, історії, літератури, географії англомовних країн).

У порівнянні з вчителями початкової та середньої шкіл, для викладачів англійської мови в університетах Китаю не введені спеціальні тести та екзамени. В більшості випадків для працевлаштування достатніми є ступінь магістра або кандидата наук.

Слід зазначити, що вивченню англійської мови приділяється багато уваги не тільки на спеціалізованих факультетах університетів, але й на інших відділеннях. Кожен рік велика кількість студентів випускається з певним ступенем володіння англійською мовою, а загалом приблизно 390 млн

китайців мають досвід вивчення англійської мови [8, с. 209]. Більш того, в Китаї діє спеціальний тест на знання англійської мови для студентів коледжів, які не спеціалізуються безпосередньо на англійській мові. Він називається *College English Test (CET)* і відіграє значущу роль при прийомі на роботу. Здача цього екзамену на 2 (другому) рівні дорівнюється закінченню 2 курсу спеціалізованого факультету в університеті, на 6 рівні – 3 курсу і вище.

В Китаї, як і у всіх Азіатських країнах, активно функціонують курси підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов, які підтримуються і субсидуються на державному або локальному рівні. Курси підвищення кваліфікації вчителів є державним засобом контролю якості освіти у всіх країнах [4, с. 15]. Даний сектор освіти значно розширився за останні роки, включаючи короткострокові та довгострокові програми з професійного розвитку, які пропонують різні навчальні заклади і установи: педагогічні коледжі, університети, агентства дистанційного навчання, телевізійні університети та інші. Завдяки цим політичним мірам кількість вчителів іноземних мов з необхідною кваліфікацією значно зросла. Так, згідно даних департаменту розвитку і планування Міністерства освіти Китаю (*MOE Department of Development and Planning, 2001*), в 2000 році більш, ніж 60% вчителів старшої середньої школи і 91% вчителів молодшої середньої школи мали необхідну фахову кваліфікацію [5, с. 15].

В Китаї проходження курсів підвищення кваліфікації передбачено 1 раз на рік, тривалість їх варіюється від 1 місяця до 1 року. Замість використання державних або локальних грантів, навчання на цих курсах може здійснюватися на умовах самофінан-

сування. Крім вдосконалення рівня володіння англійською мовою, робота ведеться в таких напрямках, як лінгвістичні та педагогічні теорії, розробка навчально-методичних посібників і матеріалів, дослідницька методологія. В Гонг-Конзі підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов відбувається без відриву від основної роботи за державний або власний кошт і триває 30 навчальних годин на рік. Курсів з підвищення кваліфікації викладачів англійської мови в ВНЗ немає [5, с. 16].

Реформування китайської освітньої системи, зокрема системи викладання іноземних мов, поряд із успішними нововведеннями та досягненнями, має певні недоліки та недоробки. Крім вище зазначених – нерівномірність розповсюдження англійської мови на території країни, відсутність уніфікованих та стандартизованих програм та вимог на всіх ланках навчання – існує багато спірних питань і в інших напрямках. Так, наприклад, перегляду потребують зміст навчальних програм, планів, методичної літератури, педагогічно - методичні засади самого процесу викладання. Так, наприклад, Існуючі на сьогоднішній день в Китаї підручники спрямовані більше на ознайомлення з мовними формами, а не на практичне застосування мови. Загалом, перехід до кооперативного та комунікативного режиму викладання іноземної мови відбувається досить повільно в навчальних закладах країни. Китайські учні та студенти традиційно сильні в таких аспектах комунікативної компетенції, як читання та письмо, але слабкі в комунікативних навичках (говорінні, слуханні).

Сучасна система вивчення англійської мови в Китаї характеризується екзаменаційною спрямованістю. Обов'язкові тести в кінці навчальних етапів та при прийомі на престижну роботу

спрямовують сам процес вивчення англійської мови лише на отримання сертифікату, а не на вдосконалення загального рівня мовної компетенції. Крім того, зміст багатьох тестів не співпадає із змістом навчання в школах та університетах. Дуже часто учні відчують себе обманутими, коли докладають багато зусиль на опанування мови, а на екзамені не мають можливості продемонструвати свої знання [1].

Іншою нагальною проблемою освітньої системи Китаю є її нескоординованість, відсутність послідовного переходу від одного етапу навчання до іншого з урахуванням попередніх програмних завдань і майбутніх цілей навчання. Неузгодженість навчальних планів призводить до дублювання матеріалу в підручниках або, навіть, цілей навчання на різних етапах освіти. Так, наприклад, об'єм словникового запасу в старшій середній школі складає 3500 – 4500 слів, і для студентів коледжу після кількох років навчання він становить все ті ж 4500 слів [1].

Проблема підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, вчителів англійської мови є однією із найбільш актуальних в Китаї. Населення Китаю складає понад 1,3 мільярда, при цьому кількість вивчаючих англійську мову постійно збільшується, що, в свою чергу, потребує великої кількості китайських викладачів англійської мови. Крім кількості навчальних закладів, змін потребує і якість підготов-

ки фахівців. Комплексна підготовка викладачів іноземних мов, яка поряд із формуванням мовної компетенції передбачає розвиток педагогічної майстерності, новаторського підходу в роботі із студентами, опанування новітніх форм і методів викладання іноземної мови, вмінь і навичок застосування сучасних інформаційно-комунікативних технологій, забезпечить високий професійний рівень майбутніх вчителів і ефективність всієї системи викладання іноземних мов. Кваліфікований, досвідчений викладач є однією з головних умов успішного навчального процесу.

Досвід реформування китайської освітньої системи є дуже важливим і корисним для українського освітнього простору. В Україні в світлі процесів євроінтеграції вивчення англійської мови набуває значущості і популярності. Вітчизняна система викладання іноземних мов також, як і в Китаї, не відповідає сучасним вимогам світового інформаційно - комунікативного середовища і потребує суттєвого перегляду та реформування. Дослідження методів, напрямків та засобів оновлення китайської системи освіти, її успіхів та недоліків може суттєво допомогти в процесі аналізу передумов та визначення основних стратегій і напрямків модернізації системи української освіти, в тому числі в сфері підготовки висококваліфікованих викладачів іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ao S. *English language testing in China: a survey of problems and suggestions for reform.* // *Advanced Studies of English Linguistics.* - Ghent University. English Department. – 2008 - 60p.
2. Bolton K., Graddol D. *English in China today.* [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/15066834/>.

3. Cheng H. *Teaching English as a foreign language in China* // *TESL Canada journal*. – 1988 – Vol.5, № 2 – P.88-93.
4. Choi Y.H., Lee H.W. *A model of English teacher development in Asia based on surveys on teacher qualifications and education programs* // *The journal of Asia TEFL*. – 2007 – Vol. 4, № 4 – P. 1-34.
5. Hu, G.W. *The People's Republic of China country report: English language teaching in the People's Republic of China*. // In Silver R.E., G.W., Hu G.W. & Lino M. (Eds.), *English language education in China, Japan and Singapore*. – 2002 – P. 3-77.
6. Liu A., Bu Yu. *Reciprocal learning strategy in CALL environment: A case study of EFL teaching at X University in Shanghai* // *Universal journal of educational research*. – 2016 - № 4(5) – P.1059-1070.
7. Mak B. *Professional qualification of teachers English for primary and secondary education. A brief comparison between Hong Kong and China* // *Journal of Pan-Pacific association of applied linguistics*. – 2006 - № 20 – P.19-26.
8. Ping W. *Perspectives on English teacher development in rural primary schools in China* // *Journal of pedagogy*. – 2013 - № 4 – P.208-219.
9. Qian W. *Primary school English teaching in China – New Developments* // *ELTED* – 2002 – Vol.7 – P.9-108.
10. Teo P. *Bridging policy and practice: A study of EFL teacher talk in China* // *The electronic journal for English as a second language*. – November 2017 – Vol. 21, № 3 – P.41-52.
11. Wang B. *The English education in primary schools in minor ethnic areas in western. Taking Leshan city as an example*. // *English language teaching*. – 2016 - Vol. 9, No. 8 – P.152-155.
12. Zhang Yu. *Querying preschool children learning foreign language in China based on language attrition and cognition* // *International forum on management, education and information technology application (IFMEITA)*. – 2016 – P.1007-1010.
13. Белов Д.И. *Английский язык в Китае*. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.moluch.ru>
14. *Интернет ресурс*. – Режим доступа: <http://www.Hteacher.net>.
15. *Интернет ресурс*. – Режим доступа: <http://www.statista.com>.

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE ENGLISH LANGUAGE TRAINING AND PREPARATION OF TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES IN THE CHINA

Isakova E.P.,

Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Language Preparation, Donbas State Machine-Building Academy, Kramatorsk, Ukraine